

GJALLARHORNET

Utges av Svenska Arkeologiska
Samfundet

Årgång 20. Nr.3. 2000



Workshop om arkeologi i Östersund

Det fjärde svenska arkeologmötet i Östersund samlade arkeologer från alla sorters arbetsplatser och från olika delar av landet. En workshop om arkeologins roll i samhället visade att det är lika viktigt med en dialog mellan arkeologer som med andra människor utanför arkeologsamhället.

Arkeologin behöver debatteras. Arkeologer behöver bl. a. diskutera hur vi kommer fram till våra resultat och hur vi tolkar det förflutna. Arkeologer måste också inse att arkeologin är tidsbunden och politisk till sin karaktär. Den kräver omtolkningar och resultaten kommer att revideras och omtolkas av kommande generationer. Det finns inte en vetenskaplighet utan det finns många förhållningssätt till det förflutna.

Arkeologin har en bred förankring i samhället. För att befästa vår legitimitet och vårt berättigande måste vi förmedla och popularisera arkeologin. De stereotypa helhetsbilderna av det förflutna måste begrundas och inte flyhänt reproduceras på utställningar eller i publikationer.

Eftermiddagens workshop gav stort gehör. Idén att göra en bok om föremål från det förflutna togs emot positivt, även om en viss skepticism lät höras. En lång rad av föremål föreslogs, både vardagliga och exklusiva, både goda och onda. Idéer fanns att skriva om föremål från flera tolkningsperspektiv och därmed låta innebörder i olika sammanhang komma fram. Det fanns förslag om att låta flera författare/arkeologer skriva om samma föremål eller att låta personer från olika discipliner skriva. Mångfalden av idéer är stor! *Det svenska arkeologsamhället uppmanas därför att forma föremålspublikationer där olika typer av berättelser visar arkeologer som interpretatörer.*

En förfrågan om nätverk och om arkeologins roll i vårt samhälle väckte också intresse. Det föreslogs en chatsida på samfundets hemsida även om personliga möten och workshops ansågs vara det viktigaste. Ingen var dessvärre villig att påta sig ansvaret för ett nätverk och därför får nätverksfrågan vila tills vidare.

Det framfördes förslag om att utveckla kontakter på lokalplanet och att stärka regionala engagemang. Ett annat förslag var att satsa mer på mediakontakter,

bl.a. radio och television. I flera arbetsgrupper diskuterades utbildningsfrågor och det framfördes krav på att förmedling bör ingå i arkeologiutbildningen. Fortbildning för arkeologer i förvärvslivet var en annan central utbildningsfråga som togs upp.

En hel del självkritik spärades under mötets gång. Det framfördes bl. a. att arkeologer måste lära sig tala med folk på folks sätt och att inte vara rädda för att skriva. Det poängterades också att arkeologer har många ansikten men att det bara är forskaren som har hög status. Arkeologer måste tona ner forskarrollen.

Det pågående samtalet

Det finns dessvärre hotbilder gentemot arkeologin. Men de finns inte bland de som intresserar sig för förhistoriska föremål och förhistoriska perioder eller de som uppfattar arkeologin som ett äventyr. Hoten finns istället inom de strukturer där vi arbetar. Strukturer som inte inser betydelsen av kraften i arkeologi och i humaniora. Det gäller såväl riksantikvarieämbetet som universiteten och museerna.

Kanske känner de ansvariga inte till vad arkeologin är och kan bidra med? Kanske är det så illa att man inte ser arkeologi som en kraft till styrka och eftertanke utan tror att man kvantitativt på något sätt kan mäta arkeologin i tid eller pengar? Arkeologer måste se sin roll i utbildningspolitiska och kulturpolitiska frågor. Arkeologer måste vara offensiva och delta i debatter av olika slag och inte följa departementens politiska och därmed ekonomiska tänkande.

Det Arkeologiska Samfundet kommer att under kommande höst och vår försöka uppfylla några av de önskemål som kom fram på Östersundsmötet. Den interna diskussionen om arkeologijämnet får aldrig stanna av. Arkeologi är en pågående process som kräver debatt. Denna interna debatt är nödvändig för att vi skall kunna förmedla arkeologin och för att diskutera arkeologins roll och samhällsrelevans. Årets arkeologmöte var upptakten till ett samtal om arkeologins roll. Förhoppningsvis fortsätter samtalen i olika delar av landet.

Kristina Jennbert
Kristina.Jennbert@ark.lu.se

Svåra saker/farliga saker..

..står det i kors som på en skylt vid en obehövad järnvägsövergång. Fara, se upp! Texten lyste emot mig på trailern i Lund i april. Riksställningars lilla utställning turnerar. Under fem dagar i Lund var antalet besökare per dag 200 - 350.

"Museerna är ett lands kollektiva minne", säger man. Vilken policy har museerna då inom sitt Samdok-projekt - uttytt samtidsdokumentation. Vad samlar man in, vårdar och bevarar? Vilka minnen är det som väljer att redovisa i denna utställning? Varför finns punkarens jacka här men inte nazistens bombarjacka, som Blekinge museum valde att inte förvärva? Man visar den röda pärmerna som delades ut till alla uppsagda vid Eriksson Telecom i Norrköping 1997. Den prostituerades läppstift, fångfilten från Kalmar fästning och väckarklockan från Estonia.

Utställning som testar gränser

I ett antal bordsmontrar finns föremål från varje deltagande museum. De talar för sig själva men det finns också map-par med museimännens texter kring tingen. Belysande tragiska händelser, människoöden, utanförskap och det udda.

Utställningen testar besökarens gränser. Vad är smaklöst att visa en virkad dambinda eller handtaget till Wasabärgarnas dykbod? Det är format som en fallos och utlöser museimannens betraktelse över dykarnas machovärld under 1960-talet. Ett foto av Belinda - också från 1960-talet - iklädd stråhatt och en bukett tulpaner. Vem dokumenterar dagens porrfilm?

Urvalet föremål fascinerar liksom de varierande kommentarerna kring dem. Några ting visar direkt våld, som den beskjutna kameran från Postmuseet och handgranaten. Mig berör de inte på samma sätt som kvinnodräkten från Ravensbrück, klänningslivet från den skenbart idylliska söderhavsön eller utanförskapet hos den hemlösa kvinnan i "folkhemmet" vars smörförpackning konserverats och bevarats. Jättesaxen, som barnmorskor använde för att klippa itu döda foster, skrämmer när man sätter sig in i situationen. Och det samhälleliga, systematiserade våldet som skymtar i en skinande blank lobotomborr från Falu medicinhistoriska samlingar.

I utställningen finns både ömsinta och fyrkantiga texter, där man ibland undrar om museimannen kunnat stava till etik.

Utställningen kommer att visas *någonstans* i landet fram till oktober. Får du chansen att se den - ta den!

Elisabeth Iregren

Saxat ur VECKOBLADET (Lund) nr 15/2000.

Möt Estland under våren 2001

Samfundet planerar en resa till Estland i maj 2001. Nucköbygden, Dagö och Ösel återfinns bland resmålen. Under besöket sker en presentation av några svensk-estniska projekt där arkeologer deltar. Vidare genomförs en work shop där estniska arkeologer medverkar. Självklart blir det också många studiebesök till pågående grävningar, museer, borgar, kyrkor och annat av intresse.

Ytterligare upplysningar om Estlandsresan lämnas i kommande nummer av Gjallarhornet.

Kontaktpersoner är Gun Westholm 0498/292705 gun.westholm@gotmus.se samt Magnus Elfwendahl 018/107632 magnus.elfwendahl@swipnet.se

Nya medlemmar

Per Gustafsson, RAÄ, UV Mitt,
Gunnar Andersson, RAÄ, UV Mitt,
Ingrid Dyhlén-Täckman, Djursholm,
Magnus Fiskesjö, Östasiatiska Museet



Svensk arkeologi i utlandet

erfarenheter – framtidsperspektiv – etiska aspekter

Ett symposium anordnat av *Svenska arkeologiska samfundet* och *Östasiatiska museet* i samarbete

Tid: Lördagen den 25:e november 2000, kl 09:00 – 12:00 och 13:00 – 17:00

Plats: Östasiatiska museet och Moderna museets hörsal

Sverige har en lång tradition av arkeologisk verksamhet i andra länder som delvis är ganska okänd. Symposiet fokuserar på såväl den positiva roll som svenska arkeologer spelar i andra länder som på problem och svårigheter. Olika etiska aspekter är angelägna att ta upp till diskussion. En besläktad fråga, som debatterats mycket under senare tid, är problematiken kring den internationella handeln med arkeologiska objekt.

Symposiet är upplagt i två delar. Förmiddagen består av ett seminarium som främst riktar sig till yrkesverksamma arkeologer och andra specialintresserade. Det innehåller kortare anföranden av inbjudna föreläsare och åtföljande diskussion. Platsen blir Östasiatiska museets hörsal som rymmer ca 100 personer, vilket sätter en gräns för antalet deltagare. Därför krävs anmälan (bindande) om deltagande, till undertecknad senast den 1:e november.

Eftermiddagens evenemang riktar sig till en bredare publik och kräver ingen föränmälning. Programmet innehåller föredrag och en efterföljande paneldebatt om etiska aspekter. Det är tänkt att äga rum i Moderna museets hörsal som rymmer ca 300 personer och är belägen endast ett par minuters gångväg från Östasiatiska museet.

Symposiet är under planering av en arbetsgrupp bestående av, förutom undertecknad, Barbro Santillo Frizell, Magnus Elfwendahl från Svenska arkeologiska samfundet samt Magnus Fiskesjö och Anna Källén från Östasiatiska museet. Det färdiga programmet skickas ut till universitetsinstitutioner, museer och media, samt aviseras av Östasiatiska museet.

Anders Kaliff

Anders.kaliff@arkeologi.uu.se

Institutionen för arkeologi och antik historia

S:t Eriks torg 5

753 10 Uppsala